

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Освітня програма	37098 Освітні, педагогічні науки
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	011 Освітні, педагогічні науки

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	37098
Назва ОП	Освітні, педагогічні науки
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	011 Освітні, педагогічні науки
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Черниш Валентина Василівна, Москальчук Ганна Олексіївна, Луцан Надія Іванівна (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	14.09.2020 р. – 16.09.2020 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП <http://www.knu.ua/pdfs/official/accreditation/011/37098-educational-pedagogical-sciences.pdf>

Програма візиту експертної групи <https://office.naq.gov.ua/48dco79e-495f-4845-9760-4b5345a6abdo>
http://psy.univ.kiev.ua/images/2020/%D0%90%D0%BA%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%9E%D0%9D%D0%9F_011_%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96_%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96_%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B8.pdf

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

ОП “011 - освітні педагогічні науки” має чітко сформульовані цілі та відповідає критеріям акредитації. Встановлені недоліки не носять системного характеру. Освітньо-наукова програма задовольняє потреби усіх стейкхолдерів. Освітній процес відбувається у повному обсязі згідно з нормами положень у сфері вищої освіти. Зміст ОП загалом відповідає предметній області спеціальності. Обсяг ОП становить 40 кредитів ЄКТС, що узгоджується з чинним законодавством. Здобувачі реалізують право вільного вибору ОК відповідно до процедур, прописаних у положеннях ЗВО. Позитивним є те, що зміст освітньо-наукової програми загалом відповідає науковим інтересам аспірантів і уможливує їх підготовку в повному обсязі до науково-дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за фахом. Наукова діяльність здобувачів в цілому корелює з напрямом досліджень наукових керівників. Вивчення звіту про самооцінювання ОП та результати опитування усіх фокус-груп дозволили членам ЕГ, беручи до уваги низку чинників, як-от: принципи поваги до автономії ЗВО, контекст, бачення точки зору стейкхолдерів, незначний вплив різних з'ясованих слабких сторін на якість ОП, підхід, спрямований на розвиток, за переважною більшістю критеріїв встановити рівень відповідності “В”, що засвідчує недоліки, які не є суттєвими та потребують усунення в процесі удосконалення ОП. За критеріями 5 та 7 встановлено рівень відповідності “А”.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

Сильною стороною ОП є урахування розвитку спеціальності та актуальних тенденцій педагогічної освіти, сучасних запитів ринку праці, галузевого контексту, а також досвіду власних аналогічних та іноземних освітніх програм. Освітньо-наукова програма є затребуваною на ринку праці, враховує сьогоденні вимоги роботодавців та інтереси стейкхолдерів. Її специфікою можна вважати той факт, що, за словами адміністрації, 80% здобувачів є викладачами цього ЗВО. Першочергово ЗВО забезпечує себе власними НПП з науковими ступенями. Викладачі регулярно працюють над підвищенням кваліфікації шляхом проходження вітчизняних і зарубіжних стажувань, а їх результати використовуються в змісті навчальних дисциплін. В ЗВО створена й оприлюднена нормативно-правова база щодо інтернаціоналізації діяльності університету. Позитивною практикою є забезпечення академічної свободи у виборі наукових керівників, напрямів і тем наукового дослідження здобувачів вищої освіти. Різноманітність контрольних заходів, їх чіткий опис, а також прозорість і зрозумілість процедури та критеріїв оцінювання, введення програмованих форм контролю, що забезпечує їх об'єктивність та неупередженість є сильною стороною ОП Освітні, педагогічні науки. Описані процедури оскарження проведення та результатів контрольних заходів передбачають чіткий механізм дій в кожній конкретній ситуації. Створення усіх необхідних умов для здобуття вищої освіти – належна матеріально-технічна база, безкоштовний доступ до інформаційних ресурсів, розвинена інфраструктура (спортивні комплекси з басейнами, тенісними кортами, відкритими облаштованими спортивними майданчиками; студентськими буфетами, комфортно облаштованими просторами для здобувачів: внутрішніми рекреаційними зеленими зонами, можливістю користування мікрохвильовими печами тощо), створення умов для безпечного перебування учасників освітнього процесу в приміщеннях закладу (встановлено сенсорну рамку для дезінфекції Silvergate) та функціонування власної університетської клініки з широким спектром медичних послуг, створення умов для здобуття освіти людей з особливими освітніми потребами (відповідні ліфти, пандуси), забезпечення рівних можливостей отримання освіти всім здобувачам, запобігання конфліктних ситуацій та створення сприятливого психологічного клімату. Представлена інформація на сайті є в достатньому обсязі для здобувачів вищої освіти, потенційних абітурієнтів та стейкхолдерів.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

При формуванні ОП доречно документально фіксувати факти залучення стейкхолдерів до цього процесу. Рекомендуємо оприлюднювати інформацію щодо врахування інтересів здобувачів вищої освіти, роботодавців та академічної спільноти під час формування цілей та програмних результатів навчання на сайті факультетів та університету. Слід активізувати стимулювання здобувачів вищої освіти до участі в програмах міжнародної академічної мобільності та проектах. Відсутні також нормативні документи та практика, що регулює питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній чи інформальній освіті. Рекомендуємо впроваджувати на освітньо-науковій програмі політику визнання результатів неформальної та інформальної освіти та практику академічної мобільності аспірантів. Варто також активніше залучати здобувачів освіти, представників студентського самоврядування, роботодавців до перегляду ОП та інших процедур забезпечення якості освітньої діяльності. Висвітлювати результати цієї роботи на сайті факультету. Рекомендовано при внесенні подальших змін до ОП розмішувати її проект на сайті для надання можливості стейкхолдерам вносити зауваження та пропозиції.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

Стратегічні цілі та пріоритети розвитку університету відображені у стратегічному плані розвитку Університету на період 2018-2025 років (<http://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/Development-strategic-plan.pdf>) та “Положенні про організацію освітнього процесу у КНУТШ” (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf). Метою ОНП є підготовка фахівця, інтегрованого у європейський та світовий науково-освітній простір (Статуті Університету (<http://www.univ.kiev.ua/pdfs/statut/statut-22-02-17.pdf>)). Цілі ОНП сформульовані у взаємозв'язку із місією (що полягає у створенні умов для здобуття здобувачами вищої освіти (ЗВО) якісної, конкурентоспроможної вищої освіти відповідно до вимог ринку праці. Місія та мета КНУТШ є “побудова багатогалузевого класичного університету дослідницького типу, основними завданнями якого є освітня, науково-дослідницька та інноваційна діяльність”, що реалізується на засадах університетської автономії, демократії та відповідальності.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

Під час спілкування з гарантом програми було з'ясовано, що при формулюванні цілей та програмних результатів ОНП здобувачів ОНР доктора філософії в галузі 01 Освіта/педагогіка було враховано інтереси та пропозиції випускників аспірантури попередніх років. Гарант зазначив, що думки роботодавців висловлювалися під час проведення круглих столів (“Практична підготовка майбутніх фахівців освітньої сфери у науково-педагогічній спадщині українських учених-педагогів”, 27.04.2017р.) та семінарів з питань підготовки фахівців для освітньої сфери. Стейкхолдери підтвердили факти обговорення та внесення пропозицій до ОНП, разом з тим радимо оформлювати таку співпрацю документально. До формування цілей та проектування основних результатів навчання було залучено роботодавців, зокрема на зустріч з ЕГ прийшли: Данилюк Іван Васильович – декан факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка; Сімкова Ірина Олегівна - завідувач кафедри англійської мови гуманітарного спрямування № 3 факультету лінгвістики Національного технічного університету України “Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського”); Задорожна Ірина Павлівна - завідувач кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Інтерв'ювання запрошених на фокус-групу роботодавців та висловлення ними у процесі зустрічі позитивних думок, дозволило констатувати, що всі вони здебільшого дали схвальну оцінку щодо запровадженої ОНП.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Під час формулювання цілей навчання, проблематики дисертацій і результатів науково-дослідницької діяльності на ОНП у процесі аналізу тенденцій розвитку педагогічної науки та ринку праці вивчався і враховувався галузевий та регіональний контекст. За результатами вивчення документів та спілкування зі стейкхолдерами, роботодавцями, адміністрацією, НПП встановлено, що Київський національний університет імені Тараса Шевченка орієнтується на тенденції ринку праці, розвитку спеціальності, досвід вітчизняних та закордонних закладів освіти, що підтверджується у формуванні змісту, виборі форм та методів теоретичної та практичної підготовки, творчого розвитку здобувачів, максимального наближення практичної підготовки до реальних умов ринку праці. Регіональний контекст враховує стан та тенденції розвитку ринку праці науково-педагогічних і педагогічних працівників для закладів освіти Київщини. Під час спілкування з гарантом, адміністрацією ЗВО, НПП з'ясовано, що в процесі розроблення ОНП враховано власний досвід організації навчання в аспірантурі та надбання зарубіжних університетів, які вивчали аспіранти попередніх років (University of Luxembourg, Doctoral School in Humanities and Social Sciences, Doctoral Programme in Education; University of Bucharest, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Doctoral School in Psychology and Education Sciences).

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати

навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

Державний стандарт вищої освіти за відповідною спеціальністю відсутній. Ретельний аналіз звіту про самооцінювання та ОНП виявив, що вона дає можливість досягти результатів навчання, визначених Національною рамкою кваліфікацій (НРК) цього кваліфікаційного рівня. Результати навчання визначені в ОНП, відповідають дескрипторам НРК. ОНП забезпечує досягнення здобувачами третього освітньо-наукового рівня вищої освіти результатів навчання відповідно до дев'ятого кваліфікаційного рівня за НРК.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Сильною стороною цієї освітньої програми є відповідність сучасним запитам суспільства, педагогічної освіти, підготовки наукових кадрів з вектором на сьогоденні вимоги до здійснення науково-дослідницької роботи та освітнього процесу в ЗВО з урахуванням чинних українських (Закони України “Про освіту” та “Про вищу освіту”, Національна рамка кваліфікацій, “Порядок присудження наукових ступенів”) та зарубіжних (Рекомендації щодо укладання програм і розробки курсів, Проекту Тьюнінг - гармонізація освітніх структур у Європі, Рекомендації щодо укладання навчальних програм з окремих дисциплін, Рекомендації з нарахування кредитів у вищій школі, Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти, Європейські вимоги до підготовки вчителя) нормативних документів щодо вищої освіти.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

Недостатньо підтверджувальних документів щодо опитування стейкхолдерів у процесі формування ОНП. При формуванні ОНП доречно документально фіксувати факти залучення стейкхолдерів до цього процесу. Рекомендуємо оприлюднювати інформацію щодо врахування інтересів здобувачів вищої освіти, роботодавців та академічної спільноти під час формулювання цілей та програмних результатів навчання на сайті факультетів та університету. Рекомендуємо оприлюднювати інформацію щодо врахування інтересів здобувачів вищої освіти, роботодавців та академічної спільноти під час формулювання цілей та програмних результатів навчання на сайті факультету та університету.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

Беручи до уваги перераховані вище позитивні практики і сильні сторони ОНП за цим критерієм, експертна група оцінює його за рівнем відповідності В.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Обсяг освітньої наукової програми – 40 кредитів ЄКТС, що відповідає вимогам ст. 5 Закону “Про вищу освіту” та дев'ятому рівневі НРК. Обсяг програми становить 40 кредитів ЄКТС, з яких 28 кредитів – обсяг освітніх компонентів, 12 кредитів – за вибором здобувачів вищої освіти. Тривалість ОНП – 4 роки. Освітня наукова програма розроблена у відповідності до “Положення про організацію освітнього процесу у КНУТШ, введене в дію Наказом Ректора від 31 серпня 2018 року за №716-32” (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf). Аналіз навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти дає підстави стверджувати про відповідність освітньо-наукової програми вимогам чинного законодавства.

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

На підставі аналізу внутрішніх документів ЗВО: ОНП, навчального плану спеціальності, структурно-логічної схеми, матриці відповідності програмних результатів навчання навчальним компонентам ОНП встановлено, що зміст ОНП відповідає предметній області заявленої спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки на третьому рівні вищої освіти (доктор філософії). Освітні компоненти складають логічну взаємопов'язану систему, що дозволяє досягти цілей та програмних РН. Зміст ОНП передбачає два цикли: обов'язкові навчальні дисципліни (20 кредитів), дисципліни вибору факультету/інституту (8 кредитів) та вибіркові компоненти ОНП (12 кредитів). Аналіз матриці відповідності визначених результатів навчання та компетентностей засвідчує, що майже кожен програмний результат у цілому формується через загальні і спеціальні (фахові) компетентності. ОК "Академічне письмо англійською мовою (English academic writing)" забезпечує такі ПРН - У.7, У.8, У.9, К.5, А.1, А.6, А.8, А.9. У ОНП 2018 р. ПРН (З.5, У.3, У.6, У.10, К.2, А.3, А.5) не забезпечуються за рахунок обов'язкових освітніх компонентів. У матриці відповідності визначено ПРН, що забезпечуються й вибірковими дисциплінами. Відповідно до Методичних рекомендацій для експертів Національного агентства щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми (затверджено рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти протокол від 29 серпня 2019 р. № 9) усі програмні РН мають забезпечуватися лише ОК, що включені до нормативної складової ОП. У відомостях про самооцінювання подано ОНП 2016 р. (затверджено 16.05.2016р.), та 2018 р. (затверджено 25.09. 2018р.), і навчальні плани 2016 р. (затверджено 02.06. 2016р.), 2017 р. (затверджено 18.05.2017р).

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Зміст освітньо-наукової програми відповідає предметній області спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка для третього (освітньо-наукового рівня). Стандарти та Паспорт за спеціальністю 011 Освіта/Педагогіка відсутні. На думку ЕГ бажано збільшити кількість дисциплін професійної підготовки, оскільки дисципліна "Актуальні проблеми дидактики та теорії виховання у вищій школі" (5 кредитів) на нашу думку, не в повному обсязі забезпечує повноцінну підготовку фахівців здатних інтегруватися у європейський та світовий науково-освітній простір. Радимо розширити тематику ОК відповідно до наукових досліджень аспірантів в контексті наукових шкіл кафедр.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

Процедура формування індивідуальної освітньої траєкторії прописана відповідно до "Положення про організацію освітнього процесу" (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf), "Положення про порядок реалізації студентами КНУТШ права на вільний вибір дисциплін" (<http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poriadok%20vyboru%20dyscyplin%20>) та "Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність КНУТШ" (http://mobility.univ.kiev.ua/?page_id=804&lang=uk). Проаналізувавши ОНП експертна група виявила, що вона містить вибіркові компоненти, на вивчення яких надається 12 кредитів ЄКТС, що складає 30% від загального обсягу навчального навантаження та відповідає вимогам ЗУ "Про вищу освіту". Наявність вибіркових компонентів в ОНП передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір дисциплін здобувачами. Перелік вибіркових дисциплін за ОНП та анотації до них оприлюднюються на сайті Університету (<https://tinyurl.com/dystsyplyny-vilnoho-vyboru-asp>) (сторінка Аспірантура, Докторантура, Ад'юнктур). Робочі програми вибіркових дисциплін розміщені на сайті факультету (<http://psy.univ.kiev.ua/ua/science/postgraduate/robochi-prohamy-perelik-1>) У навчальних планах (2016 р., 2017р.) на вибір запропоновано 3 дисципліни: 1 дисципліна з переліку 1 та 2 дисципліни з переліку 2. Аналіз наданих індивідуальних навчальних планів здобувачів освіти Деркач О.А., Остапенко А.В. (4 р.н.) виявив, що вони обрали одні й ті самі дисципліни: "Професійно-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу", "Педагогічна конфліктологія", "Тренінг професійно-педагогічної компетентності викладача вищої школи". Здобувач 1 року навчання Туліна К.С. обрала такі дисципліни: "Професійно-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу", "Світові системи вищої освіти: компаративний аналіз", "Інноваційні освітні технології у вищих навчальних закладах" (Додаток 1). Під час інтерв'ювання здобувачів вищої освіти ЕГ встановлено, що для здобувачів ОНП реалізовано на практиці можливість формування власної індивідуальної освітньої траєкторії.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Освітня наукова програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка включає асистентську педагогічну практику (2-3р.н./10 кредитів) для здобуття компетентності, необхідної для подальшої професійної діяльності та навичок і вмінь викладацької діяльності й організації освітнього процесу в ЗВО. Організація практики регламентується "Положенням про асистентську педагогічну практику"

(http://asp.univ.kiev.ua/doc/OND/Pedagogical_practice_2020.pdf) та робочою програмою асистентської педагогічної практики. Загальний обсяг годин практики становить 300 годин, що відповідає 10 кредитам ЄКТС. Асистентська педагогічна практика проводиться на 2-3 курсі та складається із 4-х модулів: навчальна (4 кредити, 120 год.), методична (2 кредити, 60 год.), виховна (2 кредити, 60 год.), науково-дослідна діяльність (2 кредити, 60 год.). У самоаналізі зазначено, що “Асистентська педагогічна практика” (ОНП 2018 р) забезпечує двадцять ПРН - (З.2, З.5, У.4, У.5, У.7, У.8, У.9, У.12, У.13, К.1, К.4, К.5, К.6, А.1, А.2, А.4, А.6, А.7, А.8, А.9), що на нашу думку переоцінено. Спостерігається невідповідність ПРН з Робочою програмою асистентської педагогічної практики, яка містить їх вісімнадцять (З.2, З.5, У.4, У.5, У.7, У.8, У.9, У.13, К.1, К.4, К.5, К.6, А.1, А.2, А.4, А.6, А.7, А.8). Під час інтерв'ювання здобувачі наголошували, що при складанні та коригуванні робочої програми практики враховувалися їх побажання щодо процесу організації цього виду практичної діяльності.

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

ОНП дає можливість здобувачам освіти формувати soft skills належним чином. У змісті освітнього компоненту навчальних дисциплін “Філософія науки та інновацій”, “Методологія науково-педагогічних досліджень”, “Академічне письмо англійською мовою (English academic writing)”, “Актуальні проблеми дидактики та теорії виховання у вищій школі” наведено конкретні види завдань для формування таких соціальних навичок (soft skills). В освітньому процесі використовуються організаційні форми і технології навчання: проблемний виклад матеріалу, навчальні тренінги, дискусії, проєктні, інтерактивні технології навчання, формування уміння презентувати результати виконаних завдань тощо. На зустрічі з викладачами, експертна група пересвідчилася, що всі вони розуміють важливість та доцільність розвитку навичок soft skills, та реалізують їх також під час практичної підготовки, де аспіранти формують навички професійного спілкування та розвивають уміння організаторської і управлінської діяльності.

7. Зміст освітньої програми ураховує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Державний стандарт вищої освіти за відповідною спеціальністю відсутній і професійна кваліфікація за ОНП не присуджується. ЗВО орієнтувався на такі законодавчо-нормативні документи: Закони України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, Національний класифікатор України “Класифікатор професій ДК 003:2010”, Концепція розвитку педагогічної освіти, Національна рамка кваліфікацій 9 кваліфікаційного рівня.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Аналіз ОНП дає змогу зробити наступний висновок: обсяг освітньо-наукової програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах ЄКТС) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей і програмних результатів навчання та регламентується “Положенням про організацію освітнього процесу” (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf). Обсяг одного кредиту становить 30 годин. Обсяг обов'язкових освітніх компонентів містить: нормативна частина – 28 кредитів ЄКТС (70 %), з них обов'язкові навчальні дисципліни - 25% з яких на практичну підготовку відведено – 10 кредитів ЄКТС (25 %); дисципліни вибору факультету/інституту - 20%; вибіркова частина – 12 кредитів ЄКТС (30 %). Зміст та обсяги самостійної роботи студента визначаються робочими програмами до кожної дисципліни. Обсяг обов'язкових освітніх компонентів за ОНП варіюється від 3 до 7 кредитів (3 кредити передбачено на такі компоненти: “Академічне письмо англійською мовою (English academic writing)”, “Методологія науково-педагогічних досліджень (англійською мовою)”; 7 кредитів – “Філософія науки та інновацій”. Під час зустрічі зі здобувачами ЕГ з'ясувала, що інтереси здобувачів враховуються при визначенні співвідношення фактичного навантаження та обсягу окремих освітніх компонентів за цією ОНП, шляхом проведення регулярних опитувань, які були започатковані в 2005 році, представлені в динаміці за період 2005-2019 рр. та оприлюднені на сайті ЗВО.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

Не здійснюється.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

Обсяг ОНП (40 кредитів) відповідає нормативним вимогам чинного законодавства щодо обсягу ОНП з рівня та вирізняється освітніми компонентами, а саме: “Академічне письмо англійською мовою”, “Методологія наукових досліджень (англійською мовою)”, які викладаються англійською мовою та готують здобувачів до інтеграції в європейську наукову спільноту. Структура ОНП передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін в обсязі, передбаченому законодавством.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

У ОНП 2018 р. ПРН (З.5, У.3, У.6, У.10, К.2, А.3, А.5) не забезпечуються за рахунок обов'язкових освітніх компонентів. Рекомендуємо ввести до обов'язкової частини навчального плану ОК, які б забезпечували досягнення всіх ПРН. Оскільки заклад освіти не здійснює дуальну форму освіти, рекомендуємо розглянути можливість її впровадження.

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

Освітньо-наукова програма та освітня діяльність за нею загалом відповідають визначеному критерію та його дескрипторам зокрема. Виявлені недоліки критично не впливають на якість реалізації цієї програми та можуть бути усунені у процесі оновлення ОНП.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Правила прийому для здобуття вищої освіти у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка в 2020 році розміщені на сайті університету (<https://tinyurl.com/vstup-univ-kiev-ua>). Правила прийому до аспірантури/ад'юнктури для здобуття ступеня доктора філософії в КНУТШ в 2020 році оприлюднені у розділі “аспірантура, докторантура, ад'юнктура” у додатку до Правил прийому до КНУТШ (http://asp.univ.kiev.ua/doc/VSTUP_2020/Aspirantura_2020.pdf). Аналіз звіту самооцінювання, бесіда з завідувачем відділу аспірантури та здобувачами вищої освіти, вивчення підтверджувальних документів показали, що Правила прийому на третій (освітньо-науковий) рівень в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка є чіткими та зрозумілими, дискримінаційних положень не містять.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Правила прийому на навчання за ОНП здійснюється на конкурсній основі та регламентуються “Правилами прийому до аспірантури/ад'юнктури для здобуття ступеня доктора філософії в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка в 2020 році” (http://asp.univ.kiev.ua/doc/VSTUP_2020/Aspirantura_2020.pdf). Інформація про вступні іспити розміщена на сайті факультету психології (<http://www.psy.univ.kiev.ua/ua/entrant/degree>). Особи, які вступають на навчання, повинні скласти іспити з іноземної мови за програмою, яка відповідає рівню B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, а також зі спеціальності (в обсязі стандарту вищої освіти магістра з відповідної спеціальності). Додаткові вступні випробування складають особи, які вступають до аспірантури/ад'юнктури з іншої галузі знань або спеціальності, ніж та, яка зазначена в їх дипломі магістра (спеціаліста). Додаткові вступні випробування передують вступному іспиту зі спеціальності. Оцінювання додаткових вступних випробувань здійснюється як “зараховано” або “незараховано”. Вступний іспит з іноземної мови оцінюється за двобальною шкалою: “склав” / “не склав”. Вступні випробування зі спеціальності, оцінюються за 100-бальною шкалою, де 60 мінімальна кількість балів. Здобувачам нараховують ще додаткові бали за навчальні та наукові досягнення. Зарахування відбувається на конкурсній основі.

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, регулюється такими чинними документами: “Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність КНУТШ” (http://mobility.univ.kiev.ua/?page_id=804&lang=uk); “Додатком до Правил прийому” (http://asp.univ.kiev.ua/doc/VSTUP_2020/Aspirantura_2020.pdf); “Порядком поновлення та переведення здобувачів вищої освіти (студентів, слухачів, курсантів) у КНУТШ” (<http://vstup.univ.kiev.ua/userfiles/files/instruction.pdf>); “Положенням про організацію освітнього процесу у КНУТШ” (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf). Вони оприлюднені на офіційному сайті університету. Університет визнає еквівалентними та перезараховує результати навчання, що отримані учасниками освітнього процесу в інших закладах вищої освіти. У КНУТШ існує процедура визнання диплома, що виданий іноземним вищим навчальним закладом. Зарахування такого вступника здійснюється в разі успішного складення ним вступних випробувань та прийняття вченою радою факультету/інституту рішення про визнання його диплома. У разі невизнання диплома – вчена рада факультету/інституту надає вступнику обґрунтоване пояснення причин такої відмови. За такою процедурою у 2019 році на навчання вступила Мергуї Ахлем, громадянка Алжирської Народної Демократичної Республіки. Для вступу в аспірантуру подала диплом магістра в галузі літератури і іноземної мови, спеціальність: англійська мова, спеціалізація: прикладна лінгвістика та викладання англійської мови, іноземних мов. Диплом, виданий Університетом “Алжир 2”, 23 липня 2018 року було визнано вченою радою Інституту філології. Під час розмови зі здобувачами встановлено, що вони обізнані з можливістю здобуття ОК в інших ЗВО України та за кордоном. На сайті факультету представлено інформацію щодо можливостей участі у програмах академічної мобільності: Erasmus+, KA1 (<http://psy.univ.kiev.ua/ua/science/postgraduate/academic-mobility>).

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

У відомостях про самоаналіз вказано, що університет не здійснює визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті та випадків застосування таких правил не було. Під час перевірки експертною групою встановлено, що здобувачі усвідомлюють потребу використання можливостей неформальної освіти, особливо під час карантинних заходів. Адміністрація ЗВО погодилася з необхідністю визнання результатів неформальної освіти та повідомила, що університет рухається в цьому напрямку.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Загальні правила прийому на навчання за ОНП відповідають нормативним вимогам у повній мірі (є чіткими і зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті). В Київському національному університеті імені Тараса Шевченка реалізується політика щодо впровадження як внутрішньої, так і зовнішньої академічної мобільності.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Відсутні нормативні документи та практика, що регулює питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній чи інформальній освіті. Рекомендовано впроваджувати на освітньо-науковій програмі політику визнання результатів неформальної та інформальної освіти та практику академічної мобільності здобувачів освіти за третім (освітньо-науковим) рівнем освіти.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

Беручи до уваги що освітньо-наукова програма та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають визначеному критерію з недоліками, що не є суттєвими, експертна група оцінює його за рівнем відповідності В.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Форми здобуття освіти на ОНП – очна денна та заочна. Освітній процес ОНП керується чинними положеннями ЗВО - “Положенням про організацію освітнього процесу” (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf), з урахуванням “Концепції освітньої діяльності університету”; “Положенням про Вчену Раду університету”; “Програмою розвитку ЗВО”; “Програмою заходів із забезпечення якості освіти в університеті”; “Правилами внутрішнього розпорядку”; “Етичним кодексом університету” (<https://tinyurl.com/Ethical-code-of-the-university>) та ґрунтується на інтеграції як традиційних, так і новітніх форм, методів та прийомів навчання й викладання. На зустрічі з фокус-групами ЕГ переконалася, що в ЗВО комплексно використовуються форми і методи, що відповідають вимогам студентоцентрованого підходу, як-от: лекції, практичні заняття, тренінги, метод занурення, мозковий штурм, самонавчання, проєктні завдання, презентації, групове консультування із широким залученням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, а також навчання через наукову-дослідницьку роботу (реферативний огляд наукових джерел, написання авторської анотації та анотованої бібліографії до реферативного огляду за темою дослідження) та асистентську педагогічну практику, що лежать в основі проблемно-орієнтованого підходу. Огляд змісту ОНП Освітні, педагогічні науки (http://asp.univ.kiev.ua/doc/ONP_PHD/o11.pdf), дані табл. 3, опитування під час зустрічі з НПП, бесіди з аспірантами свідчать про те, що визначені форми і методи навчання та викладання для опанування ОК сприяють досягненню цілей та ПРН. Цьому сприяє невелика кількість здобувачів у групах. Методи, що використовуються дозволяють аспірантам застосовувати отримані знання й розуміння у формуванні власної траєкторії навчання. Під час карантину запроваджене дистанційне навчання з використанням платформ Moodle, Zoom, Google Classroom, а також сервісів корпоративної електронної пошти, Viber, Skype, Hangouts. Поряд з цим, можливість реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здійснюється завдяки вільному та свідомому вибору наукового керівника, тем досліджень (ще на етапі вступу до ЗВО <https://tinyurl.com/prohrama-pidhotovky-doktora-fi>), можливості участі у наукових студентсько-аспірантських гуртках, а також свободі вибору навчальних дисциплін вибіркового блоку. Під час зустрічі з НПП та здобувачами було підтверджено, що заняття проводяться регулярно із залученням різноманітних технологій. Результати опитувань аспірантів свідчать, що вони у повній мірі задоволені формами та методами організації освітнього процесу. ЗВО проводить моніторинг ефективності роботи наукових консультантів, наукових керівників аспірантів та ад'юнктів. Отже, ЕГ дійшла висновку, що загалом форми та методи навчання й викладання, що використовуються в межах ОНП в цілому відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

Аналіз сайту ЗВО, зокрема сторінки “Аспірантура, докторантура, ад'юнктура” (<http://asp.univ.kiev.ua/>) та всіх її рубрик (“Аспірантура та ад'юнктура”, “Інформаційний пакет. Підготовка доктора філософії”), оприлюднених робочих програм ОК, зустріч зі здобувачами свідчить про їх своєчасне та регулярне інформування щодо цілей, змісту, ПРН, зафіксованих в ОНП. ОНП (2016 року) та її оновлена редакція (2018 р.) оприлюднена на сайті ЗВО (http://asp.univ.kiev.ua/doc/ONP_PHD/o11.pdf), а також на сайті факультету (<http://www.psy.univ.kiev.ua/ua/science/postgraduate/education>). До робочих програм всіх навчальних дисциплін є доступ на сайті факультету (<http://www.psy.univ.kiev.ua/ua/science/postgraduate/education>). На зустрічі зі здобувачами ЕГ з'ясувала, що всі вони були поінформовані про цілі та зміст ОНП, як в усній формі (на етапі подання документів для вступу до аспірантури, на початку вивчення кожної дисципліни презентуються цілі, зміст, види і форми контролю та критерії оцінювання), а також у письмовій формі (оприлюднені документи на сайті, ОНП, робочі програми дисциплін, схеми підготовки доктора філософії <http://asp.univ.kiev.ua/index.php/osvitno-naukova-prohrama-pidhotovky-doktora-filosofii>). На сторінці <http://www.psy.univ.kiev.ua/ua/science/postgraduate/education> представлений розклад занять в аспірантурі, можна ознайомитися із графіком іспитів, навчальним планом, робочими навчальними програмами, програмою комплексного іспиту. Крім того у факультету, на якому здійснюється підготовка здобувачів за цією ОНП існує сторінка в соціальній мережі Facebook, на якій також повідомляється необхідна інформація (https://www.facebook.com/psy.knu/?ref=page_internal). Організація контролю й оцінювання, порядок та критерії оцінювання логічні та зрозумілі та докладно представлені в робочих програмах кожної дисципліни. Об'єктивність оцінювання забезпечується чіткістю та прозорістю самої процедури оцінювання. Лаконічно прописані схеми формування оцінки набутих знань. На зустрічі з відповідною фокус групою з'ясувалося, що всі присутні аспіранти задоволені порядком здійснення оцінювання усіх видів їх освітньої діяльності та науково-дослідницької роботи. Спілкування зі здобувачами підтвердило, що вони обізнані з процедурою оскарження результатів оцінювання їх навчальних досягнень і за свідченням здобувачів, випадків необ'єктивного та/або упередженого оцінювання з боку НПП не відбувалося.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

Під час роботи ЕГ з'ясувала, що ОНП та її структурні компоненти акумулюють у собі інтеграцію навчання (здійснюється в обсязі 40 кредитів на 1-му та 2-му роках підготовки та педагогічна практика на 2-му та 3-му рр. відповідно) та реалізацію наукового дослідження у межах обраної кожним аспірантом теми дисертації (написання та захист дисертаційного дослідження, доповіді на науково та науково-практичних конференціях, семінарах тощо), що здійснюються у руслі наукових тем кафедр. Ці теми належним чином зареєстровані в УкрІНТЕІ (Див. Додаток 2). Аспіранти публікують результати своїх наукових досліджень у вигляді тез та статей у збірниках України: "Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка". Серія "Педагогіка", "Молодий вчений", "Ars Linguodidactica (Мистецтво Лінгводидактики)". Апробація результатів наукових доробків здобувачів відбувається на українських і міжнародних наукових та науково-практичних конференціях, організованих, як самим ЗВО в очному форматі, а під час карантину – в дистанційному), так й іншими вітчизняними та зарубіжними ЗВО. Програма асистентської педагогічної практики (4 кредити, 120 год.) (<http://www.psy.univ.kiev.ua/ua/science/postgraduate/education>) також спрямована на здобувача, в ній максимально враховано напрямки його роботи та професійні очікування і покликана сприяти оволодінню сучасними методами, формами та засобами навчання. До наукової діяльності аспірантів активно долучає Рада молодих вчених. Так, 04.03.2020 р. під егідою цієї організації був проведений тренінг-семінар "Публікаційна стратегія молодого науковця. Ресурси Web od Science Group" (спікер: Тихонкова І.О. – PhD, Clarivate Analytics) (відеозапис тренінгу: https://www.facebook.com/watch/live/?v=877862666053548&ref=watch_permalink). Зі слів аспірантів, кожен здобувач на засіданні кафедри представляє результати власного дисертаційного дослідження за звітний період. Отже, ЗВО забезпечує поєднання цілей ОНП та процесу навчання й викладання за ОНП із науковими дослідженнями здобувачів.

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

Оновлюючи зміст освіти в межах цієї ОНП, НПП керуються державними документами та розпорядженнями ЗВО, зокрема Рекомендаціями щодо структури та змісту робочої програми навчальної дисципліни (http://asp.univ.kiev.ua/doc/NP_Baza_MON/L_MON_1_9-434_09.07.2018.pdf). Кожна програма навчальних дисциплін щорічно переглядається на засіданні кафедри, про що зазначається у відповідних протоколах, є відмітки у самих програмах та їх дія пролонгується науково-методичною комісією факультету, про що свідчать протоколи цієї комісії. Крім того, НПП проходять курси підвищення кваліфікації та стажування (ЕГ отримала доступ до всіх сертифікатів про стажування). Результати таких стажувань та самоосвіти викладачів втілені у навчальних, наукових та науково-методичних виданнях – підручниках, посібниках, монографіях, рекомендаціях, статтях кафедри. За період дії ОНП НПП створено й опубліковано підручники та навчальні посібники, монографії, навчально-методичні рекомендації, наукові статті, що відображають результати наукових здобутків кафедр і запроваджені до викладання окремих дисциплін, що включені до ОНП. Так, на виїзній частині акредитації, ЕГ надано для ознайомлення такі друковані праці: Марушкевич А.А., Плахотнік О.В., Спіцин Є.С. Професійно-педагогічна компетентність викладача ВНЗ. Робоча навчальна програма для аспірантів першого року навчання. Навчально-методичний посібник; Марушкевич А.А., Спіцин Є.С. Педагогіка вищої школи: Підручник; Бугров В. А., Марушкевич А. А., Спіцин Є.С. Педагогіка вищої школи: хрестоматія. Навч. посібник; Марушкевич А.А., Кузьменко Н.М., Плахотнік О.В., Спіцин Є.С., Жиленко М.В. Професійно-педагогічна компетентність науково-педагогічного працівника: навчальний посібник, Марушкевич А.А., Кузьменко Н.М., Плахотнік О.В., Спіцин Є.С. Професійно-педагогічна підготовка викладача": колективна монографія; Professional and pedagogical training of educational specialists in classical university of Ukraine: multi-authored monograph / Marushkevych A.A. (preface), Kuzmenko N.M. (1.1.), Levytska L.A. (1.2.), Spitsyn Y.S. (1.3.), Zhilenko M.M. (2.1.), Polyak O.V. (2.2.), Koshechko N.V. (2.3.), Balashova S.P. (3.1.), Golovko N.I. (3.1.), Plakhotnik N.V. (3.2.), But Y.V. (3.2.), Mariuts I.O. (3.3.) LAP LAMBERT Academic Publishing, Вижва С.А., Марушкевич А.А., Спіцин Є.С., Кошечко Н.В. Левицька Л.А. Організація асистентської педагогічної практики: Методичні рекомендації для аспірантів/ад'юнктів II року навчання. А також представлені статті у збірнику наукових праць "Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка". Серія "Педагогіка" та науковому журналі "Ars Linguodidacticae (Мистецтво Лінгводидактики)", що видаються у КНУ імені Тараса Шевченка. Посилання на ці праці внесені у відповідні робочі програми до Рекомендованих джерел для опрацювання здобувачами (наприклад, Робоча програма асистентської педагогічної практики, Робоча програма навчальної дисципліни "Актуальні проблеми дидактики та теорії виховання у вищій школі" та ін.).

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

Діяльність інтернаціоналізації ЗВО здійснюють відділ міжнародного співробітництва, відділ академічної мобільності КНУ. Зі слів аспірантів, а також представників цих відділів на зустрічах ЕГ встановила, що вказані структури регулярно організовують заходи зі здобувачами для інформування щодо навчання, стажування в Україні та за кордоном. На сторінках сайтів цих підрозділів чітко представлена інформація щодо можливості участі у міжнародних проєктах Еразмус+, а також інших міжнародних програм, крім того, за потреби здобувачі можуть зареєструватися на консультації (http://mobility.univ.kiev.ua/?page_id=965&lang=uk). На сайті є презентації програм академічної мобільності для різних факультетів, академічної мобільності для молодих науковців: презентації фондів і грантових програм (Фонд Конрада Аденауера, стипендії уряду Франції, The Alexander von Humboldt Foundation, Горизонт 2020). Крім того, в самій ОНП в розділі 9 – Академічна мобільність зазначено, що здобувачі можуть вивчати окремі курси програми в університетах-партнерах: Університет м. Печ, Угорщина, НОВА, університет прикладних наук, м. Вааса, Фінляндія. Таке навчання стало можливим завдяки двостороннім договорам між

КНУТШ та закладами освіти країн-партнерів Університет м. Печ, Угорщина - Угода №PRE/80643-1/2015/ від 05 січня 2016 р. на термін 2015/16 н.р. -2020/21 н.р. та з університетом НОВА, університет прикладних наук, м. Вааса, Фінляндія - Дві Угоди з університетом на терміни 2015-17 н.рр. від 10.11.2015 р. та 2017-20 н.рр. б/н. З 2016 р. кафедра методики викладання української та іноземних мов і літератур взяла участь у 5 проєктах Європейської асоціації з мовного тестування та оцінювання, в рамках яких до навчання і викладання залучалися аспіранти. У межах цього гранту НПП проходять стажування, здійснюють дослідження в галузі лінгводидактики. Також НПП проходили стажування та підвищували кваліфікацію в закордонних освітніх закладах: д.п.н., Кузьменко Н.М. (Празький Інститут підвищення кваліфікації (у 2016 р.); д.п.н., Марушкевич А.А., д.п.н., Кузьменко Н.М., к.п.н., Жиленко М.В. (Інституті освітніх наук, м. Бухарест), к.п.н., Кошечко Н.В. (Кюявський університет, м. Вроцлавек, Польща) (у 2019 р.). Деркач О., Тулін К. досліджують проблеми, пов'язані із розвитком освіти в країнах Євросоюзу (Польща). На виїзній частині акредитації ЕГ були надані відповідні оригінали та скан-копії сертифікатів). ЕГ з'ясовано, що на цій ОНП немає сталої системної програми міжнародного академічного обміну здобувачами вищої освіти на двосторонніх умовах, проте у здобувачів є можливість брати участь у конкурсах на отримання грантів за програмою Erasmus+ тощо. На зустрічі з фокус-групами ЕГ повідомили, що в ЗВО дійсно створено всі умови для інтернаціоналізації та академічної мобільності аспірантів.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

Форми навчання та викладання сприяють досягненню визначених в ОНП цілей і ПРН у відповідності до принципів академічної свободи та згідно з положеннями студентоцентрованого підходу. Позитивною практикою є традиційне (з 2005 р.) опитування аспірантів щодо якості викладання на ОНП. Високий рівень поінформованості аспірантів та її оперативність (через сайт ЗВО, соціальні мережі, корпоративну електронну пошту) стосовно всіх видів діяльності й освітнього процесу у межах ОНП – здобувачі вчасно, в доступній, чіткій і лаконічній формі отримують інформацію стосовно цілей, змісту, ПРН, а також форм контрольних заходів та критеріїв оцінювання навчальних досягнень аспірантів. В ЗВО забезпечується інтеграція навчання і дослідження відповідно до цілей та змісту ОНП, залучення аспірантів до наукової роботи в межах наукових тем кафедр. Викладачі регулярно працюють над підвищенням власної кваліфікації шляхом проходження вітчизняних і зарубіжних стажувань, а їх результати органічно вводяться до змісту навчальних дисциплін. В ЗВО створена й оприлюднена нормативно-правова база щодо інтернаціоналізації діяльності університету. Позитивною практикою є забезпечення академічної свободи у виборі наукових керівників, напрямів і тем наукового дослідження здобувачів вищої освіти.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

ЕГ радить активізувати стимулювання здобувачів вищої освіти до участі в програмах міжнародної академічної мобільності. Недостатня кількість аудиторних годин організаційно-діяльничної роботи (проведення занять з навчальних дисциплін асистентської педагогічної практики, зокрема підготовка та проведення лекційних занять різного типу), доречно збільшити їх, передбачивши години на підготовку, проведення та аналіз лекційних занять.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

Інформація по Критерію 4, що подана в звіті про самоаналіз, викладена коректно. Зважаючи на те, що вказані недоліки не є суттєвими та можуть бути виправлені, одноставним рішенням ЕГ за Критерієм 4 присвоєно рівень відповідності В. Значна кількість годин відводиться на практичну підготовку здобувачів, що свідчить про позитивну практику в межах ОНП. В цілому опрацьовані дані, факти, докази та документи ЗВО свідчать, що ОНП відповідає критерію 4.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

Проведення контрольних заходів у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка регламентується “Положенням про організацію освітнього процесу в КНУТШ” (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf), “Положенням про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу в КНУТШ” (<http://nmc.univ.kiev.ua/docs/POLOJENNIA-2010-1.doc>). РНПД містять детальну схему формування оцінки, опис організації оцінювання та критерії оцінювання. Різноманітними є форми контрольних заходів. Оцінювання аспірантів здійснюється під час усіх видів навчальних занять і за результатами самостійної роботи. Під час занять оцінюються: усна відповідь, презентація, виконання практичних завдань. Проектне завдання виконується протягом вивчення курсу, презентується і оцінюється на останньому семінарському занятті. Строки проведення підсумкового контролю визначаються графіком навчального процесу та розкладом. Ознайомитися з РНПД та розкладом іспитів можна на сайті (<http://www.psy.univ.kiev.ua/ua/science/postgraduate/education>). Опитування здобувачів показало, що вони обізнані з процедурами контрольних заходів, а критерії їх оцінювання є чіткими і зрозумілими. Контрольні заходи передбачають отримання балів за кожен вид контролю, та дозволяють перевірити досягнення РН для кожного освітнього компоненту. Формами підсумкового контролю є іспит та залік, які проводяться усно або письмово. Для вирішення робочих питань НПП та здобувачі узгоджують зручний спосіб комунікації. За свідченнями фокус-груп протягом реалізації ОНП 011 Освітні, педагогічні науки проблем з інформуванням щодо форм і термінів різних видів контролю не виникало.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Стандарт вищої освіти відсутній. ОНП передбачає атестацію у формі комплексного іспиту зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки та захисту дисертаційної роботи. Навчальним планом не передбачено кредитів на комплексний іспит. Програма комплексного іспиту та вимоги до захисту дисертації розміщені на сайті (<https://tinyurl.com/psy-univ-study-p>; <http://asp.univ.kiev.ua/index.php/193-novi-vymohy-do-oformlennia-dysertatsii>).

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Порядок повторного проходження контрольних заходів, оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів визначаються розділами 7.2 та 7.3 “Положення про організацію освітнього процесу в КНУТШ” (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf). Так, в ньому описано процедури розгляду звернень здобувачів освіти щодо оцінювання під час поточного контролю, семестрового контролю у формі заліку або іспиту, семестрового контролю у формі диференційованого заліку, підсумкової атестації. Окремо виписано правила повторного складання семестрового контролю у різних випадках: у випадку отримання незадовільних оцінок, у випадку порушення процедури оцінювання та визначено умови, за яких приймається рішення про надання студенту можливості скласти академічну заборгованість або отримати (у разі документально підтверджених поважних причин) індивідуальний графік для складання семестрового контролю. Викладачі відзначили, що об'єктивність і прозорість проведення й оцінювання контрольних заходів може забезпечуватись, за необхідністю, а) обов'язковою участю другого екзаменатора (який не викладав дисципліну, з якої проводиться контроль), б) письмовою або письмово-усною формою екзамену. Здобувачі позитивно оцінили об'єктивність екзаменаторів, підтвердили відсутність конфліктних ситуацій на ОНП та відзначили доброзичливе ставлення викладачів.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

Дотримання академічної доброчесності в КНУТШ регламентується “Положенням про організацію освітнього процесу у КНУТШ” (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf), “Положенням про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу в КНУТШ (Макет)” (<http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polojennya%20QAS%202019.pdf>), “Етичним кодексом університетської спільноти” (<http://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/ethical-code/Ethical-code-of-the-university-community.pdf>), “Положенням про систему виявлення та запобігання академічному плагіату у КНУТШ” (<http://senate.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2020/03/Положення-про-систему-виявлення-та-запобігання-академічному-плагіату-у-КНУ.pdf>). В Університеті діє Постійна комісія Вченої ради з питань етики (<http://senate.univ.kiev.ua/?p=1073>). КНУТШ має Договір про співпрацю із компанією “Антиплагіат”, для перевірки наукових робіт здобувачів та НПП використовується сервіс Unicheck. Стратегічним планом розвитку Університету на період 2018-2025 року (www.univ.kiev.ua/pdfs/official/Development-strategic-plan.pdf) передбачено покращення системи моніторингу академічної доброчесності виконання дисертаційних робіт із застосуванням сучасних інформаційних технологій

технічної перевірки та аналізу тексту на ймовірність некоректних текстових запозичень. Разом з тим, рекомендуємо забезпечити здобувачам можливість перевірки їхніх дисертацій на плагіат на проміжних етапах роботи над дослідженням. КНУТШ є партнером проєкту сприяння академічної доброчесності SAIUP (<https://saiup.org.ua/universiteti-uchasniki/>). У червні 2018 р. за програмою “Академічна доброчесність та бібліотеки” проведено курси підвищення кваліфікації бібліотечних працівників, що проводились на базі Наукової бібліотеки імені М. Максимовича КНУ. 17 квітня 2019 року в Інституті міжнародних відносин проведено семінар, присвячений правовому виміру академічної доброчесності (<https://www.facebook.com/IMV.IIR/posts/2080103178705586/>). На зустрічах фокус-групи наголошували на високій сформованості культури академічної доброчесності в університеті та на відсутності випадків виявлення порушень академічної доброчесності на ОНП Освітні, педагогічні науки.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Сильною стороною критерію 5 ЕГ вважає запровадження програмованого контролю (з використанням можливостей інформаційно-комунікаційних технологій), що унеможливує втручання з боку НПП, забезпечує об'єктивність оцінювання результатів контрольних заходів та надання миттєвого зворотнього зв'язку здобувачам та необхідної інформації проєктній групі ОНП про динаміку навчальних досягнень аспірантів, що створює необхідні умови для оперативного покращення певних ОК. Різноманітність контрольних заходів, їх чіткий опис, а також прозорість та зрозумілість процедури та критеріїв оцінювання є сильною стороною ОНП Освітні, педагогічні науки. Описані процедури оскарження проведення та результатів контрольних заходів передбачають чіткий механізм дій в кожній конкретній ситуації.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Слабких сторін за даним критерієм не виявлено.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

Контрольні заходи оцінювання здобувачів вищої освіти та принципи дотримання академічної доброчесності відповідають критерію 5. Описані сильні сторони характеризують ОНП за цим критерієм позитивно та свідчать про його взірцевість.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

Вивчення табл.2 відомостей самооцінювання, Відомостей про якісний склад викладачів, що забезпечують освітній процес за ОНП, бесіди з адміністрацією та НПП дозволили ЕГ встановити, співвіднесеність викладачів і дисциплін, що викладаються ними. Склад групи забезпечення ОНП дозволяє на належному освітньо-професійному рівні реалізовувати підготовку здобувачів. На користь цього говорять документи: дипломи про вищу освіту та наукові ступені кандидатів і докторів наук НПП, атестатів вчених звань доцентів і професорів, наявні документи про підвищення кваліфікації та сертифікати закордонного стажування, стаж роботи НПП. Інформація про кожного викладача оприлюднено на офіційних сайтах ЗВО (<http://www.psy.univ.kiev.ua/ua/departments/pedagogy#menu>, <https://philology.knu.ua/struktura-if/kafedry/metodyky-vykladannia/spivrobotnyky/>, <https://philology.knu.ua/struktura-if/kafedry/kafedra-inozemnykh-mow/spivrobotnyky/>). Фахова компетентність НПП підтверджується участю в українських і закордонних стажуваннях, виступах на всеукраїнських і міжнародних науково/ науково-практичних конференціях; участю у роботі спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій, що функціонують в ЗВО. Так, д.пед.н., проф. В. М. Шовковий є головою спеціалізованої вченої ради К 26.001.49, членами цієї ж ради є д.пед.н., проф. О.В.Любашенко; д.пед.н., проф. Марушкевич А.А. є членом вченої ради з захисту кандидатських дисертацій К. 26. 001. 16. З 2015 р. видається “Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогіка” - проф. Марушкевич А.А. є відповідальним редактором журналу. Випускається науковий журнал “Ars Linguodidacticae (Мистецтво лінгводидактики)”, головним редактором якого є проф. Шовковий В.М. До редакційних

рад обидвох журналів входять НПП, що забезпечують освітній процес на ОНП (проф. Любашенко О.В., проф. Спіцин Є.С. (заступник відп.ред.), проф. О.В. Плахотнік. Про високий рівень наукових видань свідчить той факт, що до складу редакційних колегій входять закордонні колеги (Лета Дромантаїне, д-р хабіл, університет ім. Міколаса Ромеріса (MRU) м. Вільнюс (Литва), Тамара Захарчук, д-р хабіл, Природничо-гуманістичний університет м. Седльце (Польща), В.А. Капанова, д-р. пед. наук, проф. Білоруський державний педагогічний університет ім. М.Танка (Білорусь), Серон Р. д-р пед.н., проф. (Польща). Крім того, проф.Марушкевич А.А. керує науково-дослідними темами (зарєстрованими належним чином) (відповідні документи були надані ЕГ).

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

ЕГ встановлено, що кожен НПП пройшов конкурсний відбір на посаду за встановленими вимогами та нормами. Конкурсний добір викладачів ОНП базується на принципах публічності, відкритості, демократичності та здійснюється відповідно до умов, визначених у “Порядку конкурсного відбору на посади науково-педагогічних працівників у КНУТШ”, (<http://senate.univ.kiev.ua/?p=184>). Підбиття підсумків і узагальнення результатів професійної діяльності НПП, що забезпечують освітній процес на ОНП відбувається за рейтинговою системою за академічний рік та оцінюється наукова, навчальна, методична та організаційна робота. Крім того, для цієї ОНП враховується науковий рейтинг, участь у міжнародних проєктах, наявність відповідних публікацій (монографій, підручників, посібників, фахових статей тощо). ЗВО здійснює оцінювання наукової роботи НПП, зокрема прослідковуються та оприлюднюються на сайті університету рейтингові списки працівників відповідно до їх публікаційної активності у виданнях, що індексуються у наукометричних базах, співробітників за публікаційною активністю по наукових темах. Київський національний університет імені Тараса Шевченка у 2018 р. посів 1 місце у загальноукраїнському рейтингу Webometrics (1 місце 2017 р., 1 місце 2016 р., 2 місце – 2015 р.) (http://science.univ.kiev.ua/upload/Ocinka_ZVIT_SCIENCE_2018.pdf). Результати такого оцінювання оприлюднюються у вигляді рейтингових списків на офіційному сайті ЗВО та враховуються при проведенні конкурсів на заміщення вакантних посад та беруться до уваги при укладанні строкових контрактів з викладачами. До викладання на цій ОНП залучаються фахівці лише з науковим ступенем і вченим званням, що відповідають напряму підготовки здобувачів. Під час зустрічей з адміністрацією, викладачами, аспірантами ЕГ встановила, що конкурсний відбір НПП проводиться на засадах відкритості інформації, гласності, об'єктивності та неупередженості. З претендентом, обраним рішенням вченої ради ЗВО, укладається контракт та ректором видається наказ про зарахування на відповідну посаду.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

На зустрічі з адміністрацією, гарантом, аспірантами, а також представниками стейкхолдерів і роботодавців ЕГ з'ясувала, що ЗВО, передусім, є головним роботодавцем на цій ОНП, оскільки приблизно 70% здобувачів (за словами НПП) є викладачі КНУ імені Тараса Шевченка (на користь цього говорить той факт, що випускники аспірантури запрошуються на посади асистентів кафедри (Маріуц І.О., Постоюк Н.В.), методистів і старших методистів Науково-методичного центру організації освітнього процесу (Жихорська О.В., Тимцуник Ю.В). ЗВО залучає роботодавців до участі на щорічних конференціях, що організуються та проводяться ЗВО, крім того, у вчених радах КНУ відбувається захист дисертацій на здобуття вченого ступеня кандидата наук. Так, д.пед.н., проф. І.П.Задорожна та д.пед.н., проф. І.О.Сімкова на зустріч з ЕГ вказали, що вони регулярно беруть участь в обговоренні робочих програм навчальних дисциплін, проте ці рекомендації надаються переважним чином в усній формі. Оскільки ЗВО є також роботодавцем, то Задokumentованих рекомендацій у письмовій формі, на жаль, наразі не набуло ще достатньої розповсюдженості.

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

Співробітництво з представниками роботодавців відбувається під час проведення щорічних круглих столів, конференцій тощо. На постійній (контрактній) основі представники від роботодавців не залучаються (окрім колишніх випускників КНУ). Інформація у вигляді аналітичних оглядів, звітів таких видів діяльності оприлюднена за посиланнями: <https://tinyurl.com/kruhlyi-stil-praktychna-pidhot>, <https://tinyurl.com/istorychnyi-postup-ta-suchasni>

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

Аналіз документів, сайту ЗВО, зустріч з адміністрацією та викладачами переконує, що в ЗВО розвиток НПП є одним із пріоритетних векторів діяльності університету. Тож закладом вживається усіх необхідних заходів та здійснюється сприяння професійному зростанню й розвитку майстерності НПП. Для цього в ЗВО створена відповідно нормативно-правова база: “Положення про систему забезпечення якості освіти та освітньому процесі в КНУТШ”

(Розділ П.5 С.11), яка коригується відповідно до Постанови КМУ “Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників” (<http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polojennya%20QAS%202019.pdf>). На користь факту сприяння говорять ті факти, що викладачі проходять закордонні стажування (скан-копії сертифікатів та їх оригінали були пред’явлені членові ЕГ під час виїзної частини акредитації). Аналіз наданих сертифікатів показує відповідність теми стажування науковим інтересам та професійним потребам НПП. Вони вказали, що набуті під час підвищення кваліфікації знання вони використовують при підготовці лекційних та практичних занять, а також урахується при підготовці наукових публікацій. Проте, на зустріч з науковими керівниками ЕГ було встановлено, що стажування зараховується викладачам лише якщо воно відбувається під час навчального року, стажування, що відбувалося під час відпустки НПП, за словами викладача, не зараховується. За словами НПП адміністрація передбачала цілу низку матеріальних заохочень, зокрема, відшкодування та/або преміювання за публікацію статей у виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus, Web of Science. Для створення умов до наукових пошуків в ЗВО є вільний доступ до наукових видань наукометричних баз Web of Science та Scopus, а також до повнотекстових ресурсів видавництва Springer Nature. Завдяки програмам академічної мобільності з університетами-партнерами НПП, що забезпечують освітній процес на ОНП пройшли закордонні стажування: гарант програми, д.п.н., Марушкевич А.А., д.п.н., Кузьменко Н.М. та к.п.н., Жиленко М.В. мали стажування в Інституті освітніх наук, Бухарест (2019 р.), д.п.н., Кузьменко Н.М. – стажування (2016 р. Празький Інститут підвищення кваліфікації за програмою “Publishing and project activity in the European Union countries: a bedside approach”), Кошечко Н.В. – стажування в Куявському університеті у Вроцлавеку (Польща, 2019 р.). Крім того, ЗВО надає можливості вивчення іноземної мови на пільгових умовах (http://www.geol.univ.kiev.ua/docs/edu/foreign_languages_center.pdf). Діє Мережева академія Cisco (<https://netacad.knu.ua/courses>).

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

Система мотивації та стимулювання розвитку викладацької майстерності відбувається на засадах матеріального й морального (нематеріального) заохочення та регулюється цілою низкою локальних нормативних документів та контролюється комісією з матеріального заохочення (<http://science.univ.kiev.ua/news/official/3247/>). Серед матеріальних форм заохочення в ЗВО передбачені преміювання та стипендії молодим вченим. Основними формами нематеріального заохочення, мотивації та стимулювання викладачів слід назвати сприяння науково-педагогічному кар’єрному зростанню НПП (вступ до докторантури, публікація їх результатів у вітчизняних та зарубіжних фахових виданнях, здобуття наукових ступенів та вчених звань, участь у вітчизняних і закордонних наукових заходах, організація фахових наукових зустрічей, вебінарів (за карантинних умов) на базі КНУТШ, здійснення науково-педагогічних стажувань як в Україні так і за її межами. Сприяння НПП у виданні наукових надбань, як-от: монографій, навчальних підручників і посібників, методичних рекомендацій. ЕГ було встановлено, що 70 викладачів було премійовано квартальною премією. За словами викладачів адміністрація передбачала цілу низку матеріальних заохочень, так, було передбачено відшкодування коштів за публікацію статей у виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus, Web of Science. Моральним заохоченням до творчого розв’язання поставлених завдань є відзначення кращих викладачів у щорічних звітах ректора, проректорів, деканів, подання до нагород різними відомствами й установами, як-от: державними нагородами (заслужений працівник освіти України) – 1 особа; відзнаками Київського національного університету імені Тараса Шевченка (відзнака Вченої ради Університету, персональна подяка ректора, подяка ректора, грамота, подяка) – 21 особа; відзнаками МОН України (нагрудний знак “За наукові та освітні досягнення”, подяка) – 6 осіб; відзнаками НАН України (почесна грамота Президії НАН України, відзнака “За професійні здобутки”) – 15 осіб; відзнаками Національної академії педагогічних наук (медаль “Ушинський К.Д.”) – 1 особа, грамотами 2 особи. Інформація про такі винагороди оприлюднюється на сайті університету, як-от: (<https://tinyurl.com/do-185-richchia-universytetu>).

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

Враховуючи надані університетом докази, пояснення, ЕГ встановила кореляцію викладачів і спеціальностей та дисциплін, що викладаються на ОНП. В університеті діють угоди про співпрацю з роботодавцями з інших українських і зарубіжних ЗВО, представники яких залучаються до освітнього процесу на ОНП. Окремі роботодавці є випускниками КНУ імені Тараса Шевченка, які обізнані із специфікою роботи за ОНП та беруть активну й плідну участь у заходах щодо її удосконалення. Процедура конкурсного добору викладачів є прозорою, об’єктивною та врегульованою належним чином відповідними документами ЗВО. В університеті існує система матеріального та морального заохочування та стимулювання викладачів до виконання службових обов’язків. Ця система задовольняє учасників освітнього процесу, що було підтверджено під час зустрічами з представниками адміністрації, гарантом ОНП, НПП і здобувачів. З боку ЗВО існує підтримка учасників освітнього процесу щодо опанування іноземною мовою.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

В результаті інтерв'ювання було встановлено, що частота залучення до аудиторних занять професіоналів, представників роботодавців є невисокою та нерегулярною. Варто розробити план залучення представників роботодавців до аудиторних занять, що є необхідною умовою підвищення якості підготовки здобувачів. Слушно долучати представників роботодавців на контрактній основі.

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

Враховуючи наведені сильні (кореляцію НПП з ОК, їх постійне професійне зростання шляхом проходження різноманітних стажувань, у т.ч. закордонних, участь в міжнародних проектах, у Вчених радах, випуск власних наукових часописів, публікація у виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus WoS, зарубіжних публікацій) та слабкі (нерегулярне залучення професіоналів-практиків до аудиторної роботи) сторони, надані рекомендації, ЕГ констатує, що ОНП загалом відповідає Критерію 6. Вона корелює із якісними характеристиками за всіма підкритеріями, а незначні недоліки суттєво не впливають на якість освітнього процесу ЗВО.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

Як наголошувалося на зустрічі з ЕГ викладачі та здобувачі вищої освіти мають змогу безкоштовно ознайомитися з публікаціями, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science, викладачі, що працюють на цій ОНП подають свої наукові статті до оприлюднення у таких виданнях (д.п.н., проф. Марушкевич А.А., д.п.н., проф. Кузьменко Н.М., к.п.н., проф. Спіцин Є.С.). Під час експертизи ЕГ виявила, що загалом в університеті є всі необхідні структури та засоби (фінансові та матеріально-технічні ресурси, навчально-методичне забезпечення, бібліотечні фонди, гуртожитки та спортивні комплекси, стадіони та спортмайданчики, у корпусах є кав'ярні, зони відпочинку для студентів). ЕГ було продемонстровано відеопрезентацію про КНУ, а також експерт оглянув та продемонстрував (через Zoom) наявні ресурси ЗВО. Всі навчальні аудиторії обладнані у відповідності до цілей їх використання – лекційні зали містять мультимедійні комплекси (інтерактивні мультимедійні дошки, комп'ютери, презентери, мікрофони, динаміки/колонки), аудиторії для практичних/семінарських занять також оснащені мультимедійними комплексами, ПК, телевізорами, спеціальними меблями, що дозволяють організовувати різні форми взаємодії здобувачів під час аудиторної роботи. До послуг учасників освітнього процесу всі засоби інформаційних джерел, що входять до бібліотечної бази (обладнані читальні зали необхідною літературою українською та іноземними мовами, вітчизняні та зарубіжні наукові/фахові та періодичні видання, працює абонемент, при кафедрах діють кафедральні кабінети-бібліотеки, що працюють у режимі читальних залів, діє бібліотечний абонемент). На окремий розгляд заслуговує наукова бібліотека імені М. Максимовича (<http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/title4.php3>) з розгалуженою мережею електронних ресурсів: електронними каталогами ІМВ та ІЖ, ВІКНУ, електронна картотека, бібліотечні ресурси в інтернет тощо. Здобувачі мають змогу ознайомитися із навчально-методичним забезпеченням навчальних дисциплін освітньої діяльності та забезпечення програмами і базами практик в межах ОНП, що представлено на сайті (http://asp.univ.kiev.ua/doc/Licenses/O11/O11_D_5.pdf). Кафедра представила у відкритий доступ на сайті факультету в розділі "Навчальні матеріали" наукові та науково-методичні доробки викладачів, якими можуть користуватися не лише здобувачі, але й усі охочі (<http://www.psy.univ.kiev.ua/ua/study/educational-materials>). НПП та здобувачі мають можливість опублікувати результати своїх досліджень у вигляді наукових та/або науково-методичних статей у збірниках, що видаються університетом, як-от: фаховому виданні "Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Педагогіка" та науковому журналі "Ars Linguodidacticae". Університетські корпуси мають доступ до швидкісного Інтернету, а також зони вільного доступу до Wi-Fi. Надана університетом інформація була підтверджена експертом, що провів виїзну частину та під час спілкування зі здобувачами вищої освіти.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

В межах ОНП ЗВО надає викладачам і здобувачам безкоштовний доступ до всіх інфраструктур закладу й інформаційних ресурсів в аудиторний та позааудиторний час. Учасники освітнього процесу мають безоплатний доступ до повнотекстових видань, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus видавництва Elsevier та Web of Science. Доступ до цих баз даних можливий з будь-якого комп'ютера в локальній мережі університету. В університеті започаткована й діє Психологічна служба (www.univ.kiev.ua/news/10588), щоправда аспіранти до неї не

зверталися, але з напрямком її роботи обізнані. Створене освітнє середовище у покликане задовільнити широкі потреби аспірантів та НПП, що працюють на цій ОНП. Університет постійно проводить моніторинг у вигляді соціологічних досліджень UNIDOS, що охоплює широке коло питань, у тому числі рівня задоволеності здобувачами. Результати такого моніторингу обговорюються на засіданнях ректорату й оприлюднюються на сайті (http://unidos.univ.kiev.ua/?q=zvity_pro_doslidzhennya) з 2009 року, що дає можливість прослідкувати динаміку розвитку університету. Це дає змогу зробити висновок про постійне й неухильне прагнення ЗВО до покращення умов здобуття вищої освіти. Під час зустрічей із представниками фокус груп ЕГ встановила, що випадків обмеження доступу до інформаційної та/або матеріально-технічної бази й інфраструктури не спостерігалось.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

Відповідно до нової редакції Статуту КНУ імені Тараса Шевченка (від 22.02.2017 р.) університетом гарантуються належні умови праці та навчання згідно з вимогами чинного законодавства про охорону праці (<http://www.univ.kiev.ua/pdfs/statut/statut-22-02-17.pdf>). Створене освітнє середовище в ЗВО є цілком безпечне для здоров'я та життя здобувачів та НПП та спроможне задовільнити їх професійні, освітні, науково-дослідницькі прагнення, потреби й інтереси. Безпека життєдіяльності підтримується завдяки виконанням чинних інструкцій, вимог та правил, викладених у “Правилах внутрішнього розпорядку” (від 07.04.2009 р. зі змінами від 30.03.2016 р.) (<http://www.prof.univ.kiev.ua/prof/2011-06-14-16-17-19/2011-06-24-09-01-42/634-2015-03-02-18-09-54.html>). Наявні приміщення та аудиторії відповідають санітарно-технічним нормам і правилам. Їх огляд під час виїзної частини експертизи довів, що в навчальних приміщеннях зроблений ремонт, регулярно проводиться перевірка стану протипожежної безпеки (про що свідчать відповідні позначки в документах, наявних в кожній аудиторії), в кожному приміщенні є інструкції щодо дій у разі виникнення пожежі, є протипожежні сигналізації та вогнегасники. У зв'язку з поширенням небезпечної хвороби COVID-19 при вході до університету вмонтована рамочна кабіна SILVERGATE для санітарної обробки кожного відвідувача, встановлені санітайзери для знезараження рук та проводиться температурний скринінг. Крім того, на кожному поверсі розташована інформація про вірусну інфекцію та інструкції по запобіганню поширення хвороби, а також порядок дій у випадку підозри на зараження. Для забезпечення здоров'я здобувачів у 2017 році при університеті на базі санаторію-профілакторію ЗВО на території студмістечка університету створену університетську клініку КНУ, головною метою якої є надання первинної та вторинної медичної допомоги працівникам Університету та населенню (<http://univ.kiev.ua/ua/departments/uc>, <http://clinic-knu.kiev.ua/>).

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

ЗВО за словами адміністрації, НПП, наукових керівників та аспірантів створює всі умови для підтримки здобувачів. Для вчасного й оперативного інформування використовуються електронні сторінки кафедр на відповідних сайтах факультетів, сторінки у соціальній мережі Фейсбук, корпоративна пошта. За словами аспірантів, вони знають усі контактні номери телефонів відповідних служб і структурних підрозділів, а з науковими керівниками налагоджений постійний контакт завдяки засобам телефонного зв'язку, електронної пошти, служб Viber, Telegram, WhatsUp. Зі слів аспірантів ЕГ встановила, що існує графік консультацій з НПП в цілому, та науковими керівниками зокрема. Крім того у разі потреби вони можуть звернутися за консультацією до наукового керівника в будь-який час поза консультаційним графіком. Як твердили здобувачі на зустрічі з ЕГ, завдяки сучасним засобам зв'язку й інформаційно-комунікаційним технологіям викладачі в доступі “24/7”, що підтвердили наукові керівники. Відмови від надання консультації чи допомоги не було.

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

Хоча на цій ОНП не було й станом на сьогодні немає здобувачів з особливими освітніми потребами, ЗВО створив необхідні умови. Передусім, таке право закріплено локальними документами. Так, у новій редакції Статуту КНУТШ йдеться про спеціальний навчально-реабілітаційний супровід і вільний доступ до інфраструктури ЗВО, відповідно до медико-соціальних показань за наявності обмежень життєдіяльності, зумовлених станом здоров'я (<http://www.univ.kiev.ua/pdfs/statut/statut-22-02-17.pdf>). Відповідно до “Положення про організацію освітнього процесу ЗВО” гарантує учасникам освітнього процесу (у т. ч. іноземним громадянам і здобувачам освіти з особливими потребами) безперешкодний та безкоштовний доступ до навчально-методичної бази, бібліотечних ресурсів, видань, що індексуються у наукометричних базах даних у тому числі Scopus Web of Science, надання їм фахового консультаційного супроводу, тощо, а також належне технічне оснащення аудиторного фонду та гуртожитків у студмістечку. Для зручності людей з обмеженими руховими можливостями корпуси обладнані пандусами та ліфтами.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

На зустрічі з аспірантами ЕГ встановила, що вони обізнані про порядок врегулювання конфліктних ситуацій, що можуть виникнути у разі сексуальних домагань, упередженого ставлення або дискримінації або у випадках корупції. З метою запобігання та протидії корупції у діяльності університету, керуючись частиною 3 ст. 62 Закону України “Про запобігання та протидію корупції”, Закону України “Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки”, в ЗВО розроблено та затверджено “Антикорупційну програму Київського національного університету імені Тараса Шевченка” (<https://tinyurl.com/antykoruptsiyna-prohrama-pdf>). Упереджуючи випадки конфліктних ситуацій, ЗВО передбачив і зафіксував порядок дій у разі їх виникнення. Так, в Етичному кодексі університетської спільноти описана процедура врегулювання конфліктів різного виду (<https://tinyurl.com/yu4ownxk>). В КНУТШ активна профспілкова організація студентів і аспірантів КНУ, яка разом із юридичним відділом університету надають консультативно-правову допомогу здобувачам вищої освіти, які в разі необхідності звернулися з проханням про врегулювання конфліктної ситуації. Водночас під час зустрічі зі здобувачами ЕГ переконалася, що таких ситуацій за весь період здобуття вищої освіти за цією ОНП не виникало.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

Сильними сторонами ЕГ вважає створення належної матеріально-технічної бази в ЗВО, надання безкоштовного доступу до інформаційних джерел, розвиток сучасної інфраструктури (безоплатне користування спортивними комплексами з басейнами, тенісними кортами, відкритими облаштованими спортивними майданчиками; студентськими буфетами, комфортно облаштованими просторами для здобувачів: внутрішніми рекреаційними зеленими зонами, можливістю користування здобувачами мікрохвильовими печами та харчовими автоматами самообслуговування тощо), забезпечення життєзберігаючих умов для перебування здобувачів та НПП в приміщеннях ЗВО (встановлено сенсорну рамку для дезінфекції Silvergate) та функціонування власної університетської клініки з широким спектром медичних послуг, створення умов для здобуття освіти людей з особливими освітніми потребами, забезпечення рівних можливостей отримання освіти всім здобувачам, запобігання конфліктних ситуацій та створення сприятливого психологічного клімату.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

Слабких сторін за цим критерієм ЕГ не встановлено.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

Оскільки виявлених слабких сторін за Критерієм 7 не виявлено, а сильні сторони (створення усіх необхідних умов для здобуття вищої освіти – належна матеріально-технічна база, безкоштовний доступ до інформаційних ресурсів, належне забезпечення інфраструктури та доступ до спортивних комплексів, функціонування власної університетської клініки з широким спектром медичних послуг, створення умов для здобуття освіти людей з особливими освітніми потребами, забезпечення рівних можливостей отримання освіти всім здобувачам, запобігання конфліктних ситуацій та створення сприятливого психологічного клімату) дали можливість ЕГ твердити, що ОП в контексті Критерію 7 повністю відповідає вимогам. Відповідна розвинена інфраструктура та бібліотечні й інформаційні ресурси, що необхідні для здійснення навчання, науково-дослідницької та викладацької діяльності здобувачів та НПП на цій ОНП, у повному обсязі створюють всі необхідні умови для досягнення ПРН, що заявлені в ОНП. ЕГ встановлено, що здобувачі задоволені організаційним, освітнім, науково-дослідницьким рівнем та консультативною і соціальною підтримкою, що надається здобувачам вищої освіти з боку НПП та ЗВО.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

На офіційній сторінці науково-методичного центру організації навчального процесу Київського національного університету імені Тараса Шевченка оприлюднені документи, які регламентують процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм (<http://nmc.univ.kiev.ua/doc.htm>). У 2017 р. було змінено формальний опис програми, відповідно до Наказу ректора “Про запровадження в освітній та інформаційний процес форм опису освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми, структурних вимог до інформаційного пакету, форм робочої навчальної програми дисципліни і форми представлення інформації про кваліфікацію науково-педагогічного працівника” (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Nakaz_Form_Doc-729-32_11-08-2017.pdf). У “Положенні про організацію освітнього процесу в КНУТШ” (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf) (п.12) відзначено особливу роль здобувачів та роботодавців у процесі формування та реалізації політики забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Здобувачі вищої освіти частково залучені до процесу перегляду ОНП та інших процедур забезпечення якості вищої освіти через членство представників студентського самоврядування у вчених радах КНУТШ. Разом з тим інтерв'ювання представників Ради молодих вчених показало низький рівень залученості здобувачів до процесів управління якістю. Здобувачі підтвердили факт проведення опитувань щодо їхньої задоволеності ОНП та її ОК, разом з тим, ЕГ вважає за необхідне зазначити, що результати таких опитувань відсутні на сайті (надані на відповідний запит результати опитувань мають загальний характер і стосуються здобувачів 1-6 курсів: http://unidos.univ.kiev.ua/?q=uk/zvity_pro_doslidzhennya). ЕГ також не вдалося оцінити вплив таких опитувань на зміст та організацію навчання, оскільки ОНП ще не переглядалася у частині переліку і назв освітніх компонентів, результатів навчання, розподілу часу на вивчення освітніх компонентів згідно навчального плану ОНП.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

Змістовий перегляд ОНП ще не відбувся. Втім, на зустрічі представники роботодавців зазначали, що вони ознайомлювалися з ОНП на етапі її розробки і планують за необхідності долучитися до її удосконалення. Співпраця з роботодавцями відбувається в робочому порядку під час колективних зустрічей, наукових заходів тощо. Під час зустрічі з ЕГ роботодавці надавали такі рекомендації щодо покращення ОНП: а) розширити коло вибіркового дисциплін, шляхом введення тих, які б викладалися іноземною мовою та б) ввести дисципліни, пов'язані з академічною доброчесністю.

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

За чинною освітньо-науковою програмою 011 Освітні, педагогічні науки випускників ще не було. ЕГ натомість розглянула практику взаємодії кафедри педагогіки з випускниками попередніх років. Зокрема кафедра підтримує зворотній зв'язок з випускниками, залучаючи їх до різноманітних заходів та подій, зокрема: конференцій, відкритих лекцій, інших професійних подій. На кафедрі також працює 8 випускників її аспірантури. Зворотній зв'язок здійснюється у т.ч. і через Facebook-сторінку кафедри (<https://www.facebook.com/Кафедра-Педагогіки-КНУ-імені-Тараса-Шевченка-1759135824349673>).

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

Політику університету щодо забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти регулює “Положення про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу в КНУТШ” (<http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polojennya%20QAS%202019.pdf>), затверджене та введене в дію 2019 року. У ЗВО створений відповідний підрозділ – Сектор моніторингу якості освіти (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/TSNUK_sector_monitoringu.PDF), який здійснює постійний контроль за якістю освітнього процесу. Відділ аспірантури та ад'юнктури здійснює моніторинг діяльності роботи кафедр та наукових керівників аспірантів (asp.univ.kiev.ua/index.php/analitychni-materialy). Так, на запит ЕГ було надано результати опитувань аспірантів щодо організації, змісту і якості окремих компонентів ОНП та ОНП в цілому. За час реалізації ОНП недоліків не виявлено, а за результатами опитування здобувачів ОНП Освітні, педагогічні науки у січні-лютому 2020 року деякі ознаки програми отримали 100% показники задоволеності.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

ОНП 011 Освітні, педагогічні науки проходить первинну акредитацію.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

Засади системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти визначено в “Положенні про організацію освітнього процесу в КНУТШ” (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf) та “Положенні про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу в КНУТШ” (<http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polojennya%20QAS%202019.pdf>). У документах розроблено спільні для всієї академічної спільноти концептуальні засади розуміння якості освіти в університеті, визначено базові поняття, що стосуються цієї сфери нормативного регулювання, та прописано концепцію розвитку університету в контексті культури якості освіти. Крім того, у ЗВО функціонує Сектор моніторингу якості освіти, серед основних завдань якого – розроблення пропозицій щодо запровадження та вдосконалення процедур та заходів із забезпечення якості освіти в Університеті, контроль виконання завдань із забезпечення якості освіти структурними підрозділами та моніторинг їх успішності. Зустрічі ЕГ з фокус-групами засвідчили, що до процесу внутрішнього забезпечення якості ОНП Освітні, педагогічні науки залучено усіх учасників освітнього процесу, у т.ч. здобувачів та роботодавців.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

Серед сильних сторін ЕГ вважає розроблені концептуальні засади розуміння якості освіти, функціонування Сектору моніторингу освіти, наявність у ЗВО чітких процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОНП, а також залучення до цього процесу здобувачів та інших стейкхолдерів.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

Рекомендовано висвітлювати результати опитувань здобувачів третього рівня вищої освіти на сайті університету.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

У цілому ОНП відповідає Критерію 8. Зауваження не суттєвими і можуть бути усунені у процесі провадження освітньої діяльності за ОНП.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

На офіційному сайті Київського національного університету імені Тараса Шевченка оприлюднено всі типи внутрішніх (локальних) нормативно-правових актів, що діють у ЗВО (<http://nmc.univ.kiev.ua/doc.htm>; <http://www.prof.univ.kiev.ua/prof/2011-06-14-16-17-19.html>). Документи, що стосуються організації та забезпечення якості освітнього процесу, чіткі, зрозумілі та доступні для всіх його учасників. Права та обов'язки академічної спільноти регулюються “Положенням про організацію освітнього процесу в КНУТШ” (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf) та “Правилами внутрішнього розпорядку Університету” (<http://www.prof.univ.kiev.ua/prof/2011-06-14-16-17-19/2011-06-24-09-01-42/634-2015-03-02-18-09-54.html>).

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозиції заінтересованих сторін.

На офіційному сайті факультету психології розміщено програми 2016 та 2018 років. Проект опису ОНП редакції 2016 року не було оприлюднено на офіційному веб-сайті.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

На офіційному сайті ЗВО оприлюднено таку інформацію: Повні описи ОНП (2016 р., 2018 р.), рецензії на ОНП, навчальні плани (2016 р., 2017 р.), РПНД: <http://psy.univ.kiev.ua/ua/science/postgraduate/education> Відомості про самооцінювання ОНП: <http://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/accreditation/011/37098-educational-pedagogical-sciences.pdf>

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

Всю потрібну інформацію розміщено на сайті університету і факультету у вільному доступі: оприлюднено ОНП, навчальні плани, а також робочі програми навчальних дисциплін, докладна інформація про НПП (інформація про базову освіту, вчені ступені, наукові звання, професійну, науково-дослідницьку, публікаційну діяльність, контактні дані). Інформація представлена в достатньому обсязі для здобувачів вищої освіти, потенційних абітурієнтів та роботодавців.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

Рекомендовано при внесенні подальших змін до ОНП розміщувати її проект на сайті та інформацію про контактну особу для надання можливості стейкхолдерам вносити зауваження та пропозиції.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

Сильні сторони за цим критерієм, зокрема наявність та доступність інформації у всьому її спектрі та запропоновані рекомендації щодо його поліпшення (забезпечення зворотнього зв'язку стосовно удосконалення ОНП) дозволяють констатувати, що ОНП загалом відповідає критерію 9.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

ЕГ підтверджує, що зміст ОНП спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки на третьому рівні загалом відповідає науковим інтересам аспірантів і забезпечує їхню повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у ЗВО. Ознайомлення з поданими документами дозволило пересвідчитися в частковій дотичності дисциплін, що включені до індивідуальних навчальних планів аспірантів, тематиці наукових досліджень. Установлено, що здобувачі ОНП опановують дисципліни, які забезпечують формування необхідних викладацьких і методологічних компетентностей. ЕГ надано індивідуальні навчальні плани аспірантів: Деркач О.А., Остапенко А.В. (4 р.н.) (див.

Додаток 3), що підтверджує зміст, обсяг і терміни виконання поставлених науковими керівниками завдань. Під час інтерв'ювання здобувачі наголошували на тому, що зміст цієї ОНП відповідає їхнім науковим інтересам, очікуванням та сподіванням. Спілкування у фокус-групах зі стейхолдерами дозволило дійти висновку, що оновлення змісту ОНП відповідає дослідницькій діяльності аспірантів, а наукові керівники постійно здійснюють їх педагогічний супровід, розвивають вміння самостійного наукового пошуку й автономного навчання.

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напрямів досліджень наукових керівників.

ЕГ було встановлено, що наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) ОНП спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки в основному відповідає напрямів досліджень наукових керівників. Аналітичний огляд наданої інформації щодо напрямів наукових інтересів керівників та співставлення їх з темами дисертаційних праць аспірантів показав кореляцію наукової діяльності аспірантів на напрями досліджень наукових керівників (Додаток 4, Т-2). Наприклад: Тема дисертації Деркача Олександра Анатолійовича "Система забезпечення якості університетської освіти в умовах автономізації університетів у Польщі" відповідає науковим інтересам наукового керівника проф. Марушкевич А.А., яка має такі публікації: "Значення якості вищої освіти для професійного становлення висококваліфікованих фахівців/А.Марушкевич//Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогіка.2016. в.1 с.42-45". Тема дисертації Остапенко Анни Вікторівни "Освітня та науково-методична діяльність І. П. Львова (1879 – 1971 р.р.)" відповідає науковим інтересам наукового керівника проф. Кузьменко Н.М., яка має такі публікації: "Науково-педагогічна спадщина І.П.Львова: управлінський аспект/ Н.Кузьменко// Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. Педагогічні науки. 2017. №144. С.169-173". Інтерв'ювання здобувачів ОНП дало змогу експертній групі встановити, що їх наукові пошуки відповідають напрямам дослідження наукових керівників. Співставивши теми здобувачів та праці наукових керівників за ключовими словами експертна група дійшла висновку, що вони загалом відповідають напрямам наукових шкіл керівників. Проаналізувавши інформацію за ОНП Освітні, педагогічні науки (Додаток 4, Т-1) щодо оцінювання спроможності створення у КНУТШ разових спеціалізованих вчених рад для захисту дисертаційних праць аспірантів ЕГ радить переглянути їх склад, оскільки не всі члени потенційної ради та наукові рецензенти мають основні публікації за тематикою або напрямом дослідження аспіранта.

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

Під час відеопрезентації та виїзної частини акредитації до ЗВО члени ЕГ ознайомилися з його матеріально-технічною базою, інформаційними ресурсами, бібліотечними фондами якими аспіранти можуть користуватися для реалізації своїх наукових досліджень: бібліотекою імені М. Максимовича (бібліотечний фонд якої налічує понад 3,5 млн. примірників книг, періодичних видань, рідкісних видань та інших видів друкованої продукції). Зі слів аспірантів ЕГ з'ясовано, що університет надає всі матеріально-технічні й інформаційні можливості для проведення наукових досліджень, здійснення апробації їх результатів на щорічних наукових, науково-практичних міжнародних та всеукраїнських конференціях (за реєстрами МОН України) (що організовується самим ЗВО). З метою ефективної апробації результатів наукових здобутків аспірантів ЗВО організовує та проводить наукові та науково-практичні конференції, як-от: Міжнародна конференція "Assessment for more effective language learning" (UALTA), Міжнародна науково-практична конференція "Соціалізація та ресоціалізація особистості в умовах сучасного суспільства" (SRPCMS), XVI Міжнародна науково-практична конференція "Шевченківська весна 2019", XXI Міжнародна конференція молодих науковців "Проблеми особистості в сучасній науці: результати та перспективи дослідження" (PPMSRPR), II Всеукраїнський форум до Дня захисту дітей "Дитина у тривожному середовищі: практики розвитку та відновлення" (SEEPDR), V Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих вчених "Об'єднані наукою: перспективи міждисциплінарних досліджень" (YBS). Результати наукових дослідження здобувачі мають змогу оприлюднити та публікують у наукових журналах, що видаються у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка: 1) "Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Серія "Педагогіка" (з 2017 року у індексується міжнародною базою даних наукової інформації Index Copernicus, 2) та науковому журналі "Ars Linguodidactica (Мистецтво лінгводидактики)". Двічі на рік аспіранти звітують на засіданнях кафедри про стан та перебіг наукового дослідження.

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо.

У структурі Київського національного університету імені Тараса Шевченка функціонують відділи Академічної мобільності (<http://mobility.univ.kiev.ua/?lang=uk>) та Міжнародного співробітництва (<http://umz.univ.kiev.ua/index.php/ua>), що опікуються інтернаціоналізацією освіти. Підтверджено факт про те, що здобувачі вищої освіти КНУ імені Тараса Шевченка беруть участь у програмах міжнародної академічної мобільності. На сьогодні університетом підписано 297 угод із закладами вищої освіти з 64 країн (www.umz.univ.kiev.ua/index.php/ua/projects/universiteti-partneri/mizhuniversiteti-dogovori.html). Інформацію про

міжнародні програми, стипендії, гранти можна знайти на сайті ЗВО (<http://www.umz.univ.kiev.ua/index.php/ua/projects/programi-stipendiji-granti.html>). Під час спілкування з адміністративним персоналом, членами ради молодих вчених ЗВО, представниками структурних підрозділів, зокрема відділу міжнародного співробітництва, академічної мобільності і здобувачів, ЕГ встановлено, що здобувачі ОНП Освітні, педагогічні науки мають можливість для спільних наукових розвідок, для участі у наукових конференціях, для спільного видання наукових публікацій та обміну студентами з навчальними закладами Румунії, Фінляндії, Литви та інших країн, а також бути учасником програми Еразмус+ К1. Зокрема, аспірант Олександр Деркач був учасником Міжнародної літньої школи у Варшаві (29.06-02.07.2017 р.).

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проєктах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

З 2016 р. кафедра методики викладання української та іноземних мов і літератур взяла участь у 5 проєктах, (гранти Європейської асоціації з мовного тестування та оцінювання та програми Еразмус+) в рамках яких до навчання і викладання залучалися аспіранти. Зі слів фокус-груп проходить інформування співробітниками відділу міжнародного співробітництва, на сайті <http://asp.univ.kiev.ua/index.php/rjyathtycii-granty-stipendii> про можливість подання заявок на отримання грантів, участі в конкурсах міжнародних програм, проєктів тощо. В 2016-17 рр. – ЗВО спільно з університетом Солент (Велика Британія) в рамках програми мобільності з Еразмус+ реалізував міжнародний проєкт з викладання академічної англійської мови. За результатами досліджень підготовлені й опубліковані розділи монографій і статті в зарубіжних виданнях, про що аспіранти, їх керівники говорили на зустрічах з ЕГ та публікації були пред'явлені експертів на виїзній частині акредитації: Марушкевич А.А., Кузьменко Н.М., Плахотнік О.В., Спіцин Є.С., Жиленко М.В. Професійно-педагогічна компетентність науково-педагогічного працівника: навчальний посібник / за заг. ред. докт. пед. наук, проф. А.А. Марушкевич. Київ: ВПЦ “Київський університет”, 2017. 112 с., Марушкевич А.А., Кузьменко Н.М., Плахотнік О.В., Спіцин Є.С. Професійно-педагогічна підготовка викладача”: колективна монографія / за заг. ред. А.А. Марушкевич. К.: ВПЦ “Київський університет”, 2018. 339 с.; Professional and pedagogical training of educational specialists in classical university of Ukraine: multi-authored monograph / Marushkevych A.A. (preface), Kuzmenko N.M. (1.1.), Levytska L.A. (1.2.), Spitsyn Y.S. (1.3.), Zhilenko M.M. (2.1.), Polyak O.V. (2.2.), Koshechko N.V. (2.3.), Balashova S.P. (3.1.), Golovko N.I. (3.1.), Plakhotnik N.V. (3.2.), But Y.V. (3.2.), Mariuts I.O. (3.3.) LAP LAMBERT Academic Publishing, 2019. 147 p. А також представлені статті у фаховому збірнику наукових праць “Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія “Педагогіка” та науковому журналі *Ars Linguodidactica*, що видаються у КНУ імені Тараса Шевченка. Посилання на ці праці внесені у відповідні робочі програми до Рекомендованих джерел для опрацювання здобувачами (наприклад, Робоча програма асистентської педагогічної практики, Робоча програма навчальної дисципліни Актуальні проблеми дидактики та теорії виховання у вищій школі та ін.). Крім того здобувачі могли відвідувати лекції з методики викладання іноземних мов професора Керолін Вестбрук у березні 2017 р. (8 лекцій). 25-27 квітня 2018 р. спільно з НДЦ CRELLA проведено міжнародну конференцію “Контроль та оцінювання як засоби оптимізації навчання мов”, проф. Бедфордширського університету Е. Грін прочитав лекції та провів майстер-класи для НПП та аспірантів; в 2019 р. отримано грант на проведення тренінгу з тестування та оцінювання (керівником проєкту від КНУ була доц. Квасова О.Г.).

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

Дотримання академічної доброчесності в ЗВО та заходи щодо осіб, які вчинили порушення АД передбачено “Положенням про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу в КНУТШ” (Макет) (<http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polojennya%20QAS%202019.pdf>), “Етичним кодексом університетської спільноти” (<http://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/ethical-code/Ethical-code-of-the-university-community.pdf>), “Положенням про систему виявлення та запобігання академічному плагіату у КНУТШ” (<http://senate.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2020/03/Положення-про-систему-виявлення-та-запобігання-академічному-плагіату-у-КНУ.pdf>). Публікації у періодичних виданнях Університету та дисертації, що захищаються у ЗВО, перевіряються на плагіат через Unicheck. Наслідки порушення академічної доброчесності визначено “Положенням про організацію освітнього процесу у КНУТШ” (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Poloz_org_osv_proc-2018.pdf) (для здобувачів – пункт 9.8.3; для НПП – пункт 10.7.3). В університеті також здійснюється моніторинг ефективності роботи наукових керівників аспірантів (http://asp.univ.kiev.ua/doc/Analitika/2018/2018_Monitoring_2005_2017.pdf). Відділ підготовки та атестації науково-педагогічних кадрів також здійснює моніторинг НПП, що плануються для наукового керівництва. В Університеті також діє Постійна комісія Вченої ради з питань етики (<http://senate.univ.kiev.ua/?p=1073>). Ці заходи унеможливають призначення науковим керівником аспіранта порушника правил академічної доброчесності. За час дії ОНП Освітні, педагогічні науки жодного факту порушення академічної доброчесності виявлено не було.

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

Відповідність змісту ОНП науковим інтересам здобувачів, загальна кореляція тем їх дисертаційних досліджень напрямам досліджень наукових керівників, забезпечення університетом можливості апробації результатів наукових пошуків на всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях, участь НПП у проєктах за європейськими грантами та публікації НПП у вітчизняних та закордонних виданнях, дотримання учасниками освітнього процесу принципів академічної доброчесності, а також залучення до проведення аудиторних занять закордонних лекторів.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

З різних причин здобувачі, що навчаються за цією ОНП не брали активну участь у програмах міжнародної академічної мобільності, тому варто посилити діяльність ЗВО у цьому напрямку. Рекомендуємо розміщувати на сайті факультету, відділу аспірантури та докторантури перелік тем дисертацій здобувачів системно відповідно до ОНП.

Рівень відповідності Критерію 10.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

Зважаючи на перераховані вище позитивні практики та сильні сторони (відповідність змісту ОНП науковим очікуванням і сподіванням здобувачів, організація щорічних наукових, науково-практичних конференцій для апробації результатів наукових досліджень, видавництво наукових журналів для опублікування результатів наукових пошуків аспірантів), ЕГ визначає ОНП та освітню діяльність за нею як задовільну і вважає рівень відповідності критерію рівним В.

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

дані відсутні

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	В
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	В
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	В
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	В
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	А
Критерій 6. Людські ресурси	В
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	А

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B
Критерій 9. Прозорість та публічність	B
Критерій 10. Навчання через дослідження	B

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **акредитація**.

Додатки до звіту:

Документ	Назва файла	Хеш файла
Додаток	<i>Додаток 1.pdf</i>	fX/9JUz+pAeDBnxCimEMakqJ8YYerhCFjSVNazG7Y1E=
Додаток	<i>Додаток 2.pdf</i>	onaeybHF29gBoPa4Njs53/B3xuuNdGAIzr/Ma4mtkXI=
Додаток	<i>Додаток 3.pdf</i>	s3SOYThGkhl2Od5/Mx3vBlGBw6SqG/cTRjvxCYcCSQY=
Додаток	<i>Додаток 4.pdf</i>	PastQBrSH4UGQzmuQDeaooKfOC3iJCJ9KIPAdWH8aRM=
Додаток	<i>Додаток 5.pdf</i>	rnyOk7paqRqvHVPc1c8YJ22h6vY1LoTwAq9KeIhGlQo=
Додаток	<i>Додаток 6.pdf</i>	iwNRHJwCqcyIXhoOSQL+Di8qQYZ5/IgcSZ7FwrRTHgY=

***

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і доброчесно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Луцан Надія Іванівна

Члени експертної групи

Черниш Валентина Василівна

Москальчук Ганна Олексіївна